

УДК 378.1:373.623

DOI 10.33251/2522-1477-2019-5-457-461

КОНДРАШОВА Ольга Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології та
видавничої справи, Кременчуцький національний
університет імені Михайла Остроградського

ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ У НАВЧАННІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ДІЛОВОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті наведено сутність, види, етапи розробки проектів у навчанні майбутніх менеджерів ділової англійської мови. Визначено основні завдання проектної діяльності при навчанні майбутніх менеджерів ділової англійської мови.

Схарактеризовано особливості методу проектів у навчанні майбутніх менеджерів ділової англійської мови. Наведено опис методу проектів у навчанні майбутніх менеджерів ділової англійської мови у ЗВО.

Ключові слова: майбутні менеджери, технології навчання, метод проектів, ділова англійська мова, етапи застосування методу проектів.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Нові соціально-економічні умови розвитку світової спільноти спричинили за собою зміни вимог до професійної підготовки фахівців, які повинні володіти високою професійною компетенцією, вміти самостійно здобувати нові знання, креативно мислити, знаходити оптимальні рішення в нестандартних ситуаціях, успішно взаємодіяти в іншомовному середовищі, мати здібності до інноваційної діяльності. Перед системою освіти постає проблема якісної підготовки конкурентоспроможних компетентних фахівців нового рівня, орієнтованих на особистісне самовдосконалення і професійне зростання [1].

Науковці вважають, що основною метою введення інновацій у ЗВО є створення та подальший розвиток викладачем мотивів студентів до навчання, формування умінь самоорганізації та орієнтації у моделях пошуку інформації, їх використанні у певних умовах, креативності у використанні новітніх досягнень науки і техніки [2].

Виробництву потрібні кваліфіковані менеджери з високим рівнем знань іноземної мови, бо країна вже сьогодні дуже стрімко інтегрується в європейський економічний простір. А компетентнісна парадигма у вищій освіті змінює систему цінностей і передбачає наявність концепції освіти та впровадження інноваційних педагогічних технологій та методик, що були в змозі забезпечити усі потреби роботодавців.

Знання іноземної мови, кваліфікація у відповідній галузі, професійна культура та мобільність фахівця стають сьогодні пріоритетними цінностями в умовах інформаційного суспільства [3]. Отже, суттєво підвищується значення ділової англійської мови, що в умовах університетської освіти має як свої переваги так і певні проблеми педагогічного плану.

Аналіз наукових джерел і публікацій. Питанням розробки сучасних технологій та методик навчання присвячено багато наукових праць, зокрема праці Л. Виготського, О. Коваленко, В. Монахова, Н. Ничкало, Г. Селевка та ін.

Мету, зміст та особливості проектних методик навчання іноземних мов визначено у наукових працях Е. Арванітопуло, де на основі методу проектів розроблено вправи щодо навчання окремих видів мовленнєвої діяльності, що активізують мислення студентів [4].

Також ученими, що вивчали інноваційні технології навчання (Н. Муліна, А. Томіліна), досліджувалися етапи та методики проектування дистанційних курсів з англійської мови у навчальному процесі, визначено функції та структурні компоненти системи електронного навчання [5; 6].

Сьогодні, згідно аналізу наукової літератури, можна виділити такі підходи до навчання студентів ЗВО іноземної мови:

— комунікативно-діяльнісний підхід, що передбачає органічне поєднання свідомих та підсвідомих компонентів у процесі навчання іноземної мови одночасно з оволодінням їх комунікативно-мовленнєвою функцією (Ю. Пасов, С. Шатілов, Г. Рогова);

— свідомий пізнавальний підхід, коли студент засвоює правила використання лексико-граматичних моделей і на їх основі здійснює конструювання висловлювань;

– інтуїтивно-свідомий підхід, що передбачає оволодіння іноземною мовою в інтенсивному режимі моделювання з наступним усвідомленням їх значення;

– біхевіористський підхід, де оволодіння іноземною мовою відбувається на основі реакцій на іншомовні стимули у навчанні.

Однак, аналіз наукової літератури та практики викладання у ЗВО технічного профілю засвідчив про існування педагогічних проблем, що стосуються методу проектів у навчанні студентів англійської мови професійного спрямування.

Метою статті є розгляд педагогічних проблем щодо обґрунтування, розробки та використання методу проектів у навчанні майбутніх менеджерів ділової англійської мови у ЗВО.

Виклад основного матеріалу. Одним з дієвих методів навчання сьогодні учені та методисти вважають метод проектів, який включає в себе сукупність дослідницьких, пошукових, проблемних методів, творчих за самою своєю суттю [7].

Термін «проект» (в перекладі з латинської «projectus») означає «кинутий вперед», а у словниках визначається як «план, задум, прообраз якого-небудь об'єкта, виду діяльності» [8].

У навчальному процесі метод проектів або метод вирішення проблем (problem solving) почали застосовувати в 20-і роки ХХ століття в США. Засновник «прагматичної педагогіки» Дж. Дьюї та його послідовники С. Пархерст і В. Кілпатрік вважали, що проектом може бути будь-яка діяльність, спрямована на рішення якої-небудь проблеми, виконана самостійно групою учнів, об'єднаних спільним інтересом, що сприяє розвитку інтелектуального інтересу [9].

Сьогодні відбувається нове відродження методу проектів, яке пов'язують з розвитком технологій комп'ютерної телекомунікації. Проектна діяльність починає займати важливе місце не тільки в системі загальної середньої, але і вищої освіти, дозволяючи студенту набувати навичок, які не досягаються при застосуванні традиційних методів навчання.

Провідні педагоги вважають метод проектів одним з найбільш ефективних методів розвитку когнітивних і творчих здібностей студентів, формування професійної компетентності. На думку Е. Полат, проектна діяльність студентів – це «розгляд на новому витку педагогічних, соціальних і культурних досягнень давно забутих старих педагогічних істин, які використовувалися раніше в інших умовах і в іншій інтерпретації» [7].

У сучасній системі вищої освіти метод проектів застосовується як компонент системи навчання і являє собою таку організацію самостійної діяльності студентів, яка спрямована на вирішення будь-якої проблеми, на досягнення певного результату. Проектна діяльність студентів зорієнтована на розкриття особистості, розвиток інтересу до навчальної діяльності, розвиток інтелектуальних, творчих здібностей в процесі діяльності та вирішення будь-якої проблеми.

На думку багатьох дослідників, метод проектів є особистісно-орієнтованою технологією, що дозволяє організувати самостійну діяльність учнів, спрямовану на вирішення завдань навчального проекту, що інтегрує в собі проблемний підхід, групові методи, рефлексивні, пошуково-дослідницькі, комунікативні методики [7].

Проектна технологія розвиває такі види компетентності майбутнього фахівця: пізнавальну; загальнонаукову; інформаційну; комунікативну; соціальну та інші.

Аналіз педагогічної літератури, наукових підходів до поняття «метод проектів», дозволяє визначити, що організація проектної діяльності студентів повинна бути спрямована на формування навичок самостійного здобування знань, формування професійних компетенцій. Отже, завданнями проектної діяльності при навчанні майбутніх менеджерів ділової англійської мови будуть:

– систематизація, закріплення, поглиблення отриманих за фахом теоретичних знань і умінь студентів;

– закріплення і розвиток отриманих практичних умінь;

– розвиток пізнавальних, творчих здібностей студентів;

– через формування креативного мислення, здібностей до саморозвитку, самовдосконалення мовленнєвої діяльності студентів у взаємозв'язку чотирьох її видів – слухання (аудіювання), читання, говоріння й письма.

На думку американського дослідника Г. Брауна, труднощі у прийнятті іноземного мовлення зумовлені чотирма факторами [10]: 1. Фактор того, хто говорить: – скільки їх – багато чи один; – як швидко вони говорять; – з яким акцентом вони говорять. 2. Фактор того, хто слухає: – чи учасник він, чи «німий свідок» розмови; – наскільки йому цікава тема розмови; – наскільки глибоко

він може зрозуміти зміст почутого. 3. Фактор тексту: – наскільки він складний лексично, граматично, інформаційно; 3 – на які екстралінгвістичні реалії він спирається. 4. Фактор візуальної підтримки: – наявність / відсутність візуальної підтримки; – які малюнки, карти, діаграми, медіа-матеріали використовують для візуальної підтримки.

Виходячи з поставлених завдань, нами в навчальному процесі з майбутніми менеджерами використовуються різні види проектів, вибір яких обрано відповідно до адекватного змісту досліджуваних навчальних дисциплін, рівню підготовленості студентів. При організації проектної діяльності майбутніми менеджерами використано класифікацію Е. Полат відповідно до типів проектів [7]:

1. Домінуюча в проекті діяльність: дослідницька, пошукова, творча, рольова, практико-орієнтована.

2. Предметно-змістовна область; монопроект (в рамках однієї області знання; за типом: мовні (лінгвістичні), додаткові: географічні, історичні; міжпредметний проект (кілька дисциплін).

3. Характер координації проекту: гнучкий.

4. Характер контактів: внутрішні (серед учасників одного навчального закладу).

5. Кількість учасників проекту: особистісні (між двома партнерами), парні (між парами учасників).

6. Тривалість виконання проекту: короткострокові - вирішення невеликої проблеми), середньої тривалості (до 3 тижнів).

Основними видами проектів при навчанні майбутніх менеджерів ділової англійської мови у ЗВО було використано такі:

– інформаційні проекти, що спрямовані на збір, аналіз та узагальнення інформації, необхідної для визначення висновків та результатів;

– творчі проекти, що спрямовані на розвиток професійної спрямованості, творчих здібностей студентів, лінгвістичних умінь;

– прикладні проекти, що мають чіткі соціальні інтереси; мають чітку структуру, сценарій, розподілені ролі.

Аналіз літератури за методологією навчального проектування дозволив визначити наступні етапи роботи над проектом [11]:

1. Підготовка (визначається тема і мета).

2. Планування (визначення джерел інформації, визначення способів збору та аналізу інформації, представлення результатів проекту).

3. Дослідження (збір інформації, поетапне виконання завдань проекту).

4. Висновки (формування висновків).

5. Подання (підготовка звіту, оформлення, аналіз виконання і результати).

6. захист проекту.

За допомогою методу проектів частково вирішувалися такі завдання дисципліни «Ділова іноземна мова (англійська)»: сформувати навички повного розуміння текстів суспільно-політичної, економічної та фахової тематики; формування спроможності вільно користуватися усним монологічним і діалогічним мовленням, писати листи, твори, анотації, доповіді, перекладати з іноземної мови на рідну та з рідної на іноземну тексти суспільно-політичної, загальноекономічної та фахової.

Вибір теми. Тема відображала особистісно-орієнтований зміст майбутньої професійної діяльності студента, що спрямований на розвиток його професійних і особистісних якостей, загальної, професійної та лінгвістичної майстерності. Вибір тематики підпорядковано конкретним навчальним ситуаціям, професійним інтересам і здібностям студентів, які потребують інтегрованих знань, застосування проєктивно-дослідницьких навичок, креативного мислення.

Важливим етапом проектної діяльності була розробка і організація плану виконання проекту. На цьому етапі студенти за допомогою викладача формулювали проблему, визначали мету роботи над проектом, склали план дій, визначали джерела інформації, розподіляли функції, організовували робочі групи, визначали форми представлення результатів проекту.

Здійснення проектної діяльності. На цьому етапі студенти здійснювали підбір необхідної інформації, аналізували її, відбирали і структурували матеріал відповідно до обраного плану, працювали над створенням проектного продукту, готувалися до презентації.

Презентація проекту. Студенти представляли свою роботу, виконану в рамках проекту: аналізували свою діяльність, висували спосіб вирішення проблеми проекту, використовували прийоми самоаналізу і рефлексії. На цьому етапі у студентів формувалися вміння логічно вибудовувати свої думки, коротко їх викладати, формувалися навички публічного виступу.

Оцінка і аналіз результатів. В ході обговорення результатів роботи над проектом виявлялися переваги і недоліки проекту, давалася оцінка проектної діяльності студентами і викладачем. Викладач підводив підсумки, узагальнював результати, давав підсумкову оцінку проекту.

В ході виконання проекту здійснювалася постійна взаємодія викладача та студентів. Основна роль викладача полягала в проведенні консультацій, спостереженню за якістю виконання проекту студентами, в контролі самостійної роботи студентів. Викладач організовував проектну діяльність студентів на основі діалогу, творчої взаємодії та співпраці. Суб'єктом проектної діяльності був саме студент, і в ході проектної роботи він відігравав активну роль.

Досвід викладання ділової англійської мови показує, що проектна методика не замінює, а доповнює інші види технологій навчання. Вона корисна і ефективна і для слабких і для сильних у навчанні студентів. Використання цього методу можливо застосовувати у різнорівневих групах.

Проектна методика стимулює студентів до роботи, призводить до активного засвоєння іноземної мови, застосування своїх знань в кожній конкретній ситуації. Так вже з першого курсу, на нашу думку, викладачам доцільно широко використовувати таку методику. В процесі вивчення нормативної навчальної дисципліни «Ділова іноземна мова (англійська)», студенти з цікавістю виконували проекти за темами «Наука в Україні», «Видатні вчені світу», «Моя майбутня професія», «Видатні інженери», «Новини менеджменту», «Нові наукові відкриття» тощо. Предметом проектів був обсяг з лексики та граматики англійської мови, що дало можливість здійснювати спілкування та одержувати необхідну інформацію з іноземних видань.

Отже, на основі проведеного наукового пошуку можемо сформулювати такі **висновки**: у статті розглянуто основні підходи до навчання іноземної мови, педагогічні аспекти застосування методу проектів у навчанні майбутніх менеджерів ділової англійської мови. Наведено характеристику видів, етапів, особливостей застосування методу проектів при навчанні майбутніх менеджерів ділової англійської мови.

Подальшим перспективним напрямком дослідження вважаємо розробку кейсів для розвитку креативних здібностей майбутніх менеджерів при навчанні ділової англійської мови.

Список використаних джерел

1. Коваленко О. Е. Інженерно-педагогічні кадри: нові вимоги сьогодення. Проблеми інженерно-педагогічної освіти. Харків. 2013. Вип. 21. С. 8–17.
2. Буруканова Г. М. Технологии диагностирования оценки профессионализма деятельности менеджера: учеб. пос. Москва: Спутник, 2001. 131 с.
3. Бугакова Т. И. Ретроспективная характеристика методик профессионально ориентированного обучения иностранному языку в технических вузах. Молодой ученый. Казань. 2015. Вып. 11. С. 86–89.
4. Арванітопуло Е. Г. Проектна робота з англійської мови учнів старшої школи: навч. посіб. Київ: Ленвіт, 2006. 56 с.
5. Муліна Н. О. Методика розробки та використання дистанційного курсу англійської мови (старший ступінь у вищому технічному закладі освіти): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київський нац. лінгвістичний ун-т. Київ, 2001. 185 с.
6. Томіліна А. О. Використання системи електронного навчання Moodle при вивченні іноземної мови. Педагогіка вищої та середньої школи. Кривий Ріг. 2014. Вип. 32. С. 75–80.
7. Полат Е. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования: монография. Москва: Академия, 2010. 245 с.
8. Андрюханова В. М. Сучасні підходи щодо вирішення проблеми підготовки вчителя до інноваційної діяльності. Управління школою. Київ. 2014. Вип. 34. С. 7.
9. Gabora L. Psychology of Creativity / ed. In Elias G. Carayannis. New Delhi, India: Springer, 2013. 237 p.
10. Brown G. Teaching and Spoken Language. Cambridge: Cambridge University Press, 1983. 155 p.
11. Метьолкіна О. Б. Методичні рекомендації щодо організації індивідуального навчання аудіювання. Київ: Київський держ. лінгвістичний ун-т, 1994. 65 с.

References

1. Kovalenko, O. (2012). *Inzhenerno-pedahohichni kadry: novi vymohy sohodennia [Engineering and pedagogical personnel: new requirements of the present]*. Kh., 21, 8-17 [in Ukrainian].

2. Burukanova, G. (2001). *Tehnologii diagnostirovaniya otsenki professionalizma deyatelnosti menedzhera [Diagnostic technologies assess the professionalism of the manager]*. Moscow: KS, 131 [in Russian].
3. Butakova, T.Y. (2015). *Retrospektivnaya charakteristika metodik professionalno orientirovannogo obucheniya inostrannomu yazyku v tehnikeskikh vuzah [Retrospective characteristics of methods of professionally oriented foreign languages' teaching in technical universities]*. Molodoy ucheniy, Moscow: MTU, 11, 86-89 [in Russian].
4. Arvanitopulo, E.G. (2006). *Proektna robota z anhliiskoi movy uchniv starshoi shkoly [Project work in English language for senior school pupils]*. Kyiv: Lenvit [in Ukrainian].
5. Mulina, N. (2001). *Metodyka rozrobky ta vykorystannia dystantsiinoho kursu anhliiskoi movy (starshyi stupin u vyschomu tekhnichnomu zakladi osvity) [Methodology of developing and using a distance course of English (senior degree in a higher technical educational institution)]*, Avtoref., cand. ped. nauk, Kyiv National Linguistic University, Kyiv, 2001 [in Ukrainian].
6. Tomilina, A.O. (2011). *Vykorystannia systemy elektronnoho navchannia Moodle pry vyvchenni inozemnoi movy [Using the Moodle e-learning system in a foreign language studying]*. Kyiv, 32, 75-80 [in Ukrainian].
7. Polat, E. (2010). *Sovremennyye pedagogicheskie i informatsionnyie tehnologii v sisteme obrazovaniya [Modern pedagogical and information technologies in the education system]*. Moscow: MTU, 193-200 [in Russian].
8. Andryhanova, V. (2014). *Suchasni pidkhody shchodo vyrishennia problemy pidhotovky vchytelia do innovatsiinoi diialnosti [Modern approaches to solving the problem of teacher training for innovation]*, 34, 7. [in Ukrainian].
9. Gabora, L. (2013). *Psychology of Creativity*. In Elias G. Carayannis (Ed.) *Encyclopedia of Creativity, Invention, Innovation, and Entrepreneurship*. New Delhi: Springer [in English].
10. Brown, G. (1983). *Teaching and Spoken Language*. Cambridge University Press [in English].
11. Metolkina, O. (1994). *Metodychni rekomendatsii shchodo orhanizatsii indyvidualnoho navchannia audiiuvannia*. Kyiv, KDLU, 65 c. [in Ukrainian].

KONDRASHOVA Olga, Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor, Philology and Publishing Department, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

PEDAGOGICAL ISSUES OF PROJECT METHODS APPLICATION IN TEACHING OF BUSINESS ENGLISH TO FUTURE MANAGERS

Abstract. *The article presents the essence, types, stages of project development in teaching of business English to future managers. The main tasks of the project activity during teaching of business English to future managers are determined.*

The features of the project method in teaching of business English to future managers are described. The description of the method of projects in teaching of business English to future managers in the High Education is given.

The main types of projects for teaching of business English to future managers were: information projects aimed at collecting, analyzing and summarizing the information needed to determine the conclusions and results; creative projects aimed at the development of professional orientation, students' creative abilities, linguistic skills; applied projects with clear social interests; have a clear structure, a script, distributed roles.

The tasks of the project activity in teaching of business English to future managers are determined: systematization, consolidation, deepening of the theoretical knowledge and skills acquired by the students; consolidation and development of the acquired practical skills; development of cognitive, creative abilities of students; through the formation of creative thinking, self-developmental abilities, self-improvement of the student's speech activity in the interconnection of its four types - listening (listening), reading, speaking and writing.

The theme reflected the personality-oriented content the student of the future professional activity, aimed at developing his professional and personal qualities, general, professional and linguistic skills. The choice of subject is subject to specific learning situations, professional interests and abilities of students who need integrated knowledge, application of projective research skills, creative thinking.

An important stage of the project activity was the development and organization of a project implementation plan. At this stage, students, with the help of a teacher formulated the problem, determined the purpose of the project, made an action plan, determined the sources of information, distributed functions, organized working groups, and determined the forms of presentation of project results.

Key words: *future managers, learning technology, project method, business English language, stages of application of the project method.*

*Одержано редакцією: 14.02.2019 р.
Прийнято до публікації: 05.03.2019 р.*